

ZAPISNIK

sa 11. sjednice Povjerenstva za ravnopravnost spolova održane 07. ožujka 2016. godine na galeriji Gradske vijećnice, s početkom u 16,35 sati.

Prisutne članice: Alessandra Selak, Smiljka Simunić-Kuzmanić, Andreja Rudančić-Lugarić, Đeni Hrvatin i Korana Kraguljac.

DNEVNI RED:

1. 8 Mart Međunarodni dan žena ili Dan pozitivne diskriminacije

AD 1.) Predsjednica Selak izvijestila je o 7. sjednici Županijskog povjerenstva za ravnopravnost spolova koja je održana u petak, 04. ožujka u Rijeci, a tema je bila isto Ususret 8. Martu. Na sastanku je bila i predstojnica HZZZ-a Rijeka Jadranka Tomašić koja je govorila o ženama na tržištu rada. U toku ove godine izvukla je sve podatke i postotke vezano za zapošljavanje koje su sljedeće: Žene imaju nižu stopu zaposlenosti, poslovne aktivnosti i imaju manju mjesečnu zaradu. Imaju višu stopu nezaposlenosti od muškaraca. Teže su zapošljive a posebno one sa nižim obrazovanjem bez radnog iskustva, samohrane majke i one koje žive u ruralnim područjima. Stopa nezaposlenosti žena u Hrvatskoj je 19% a u PGŽ 15%. Stopa nezaposlenosti na razini EU za žene je 9,2%. U evidenciji nezaposlenih ima 67% visokoobrazovanih žena. Razlog tome je što žene upisuju češće fakultete koje se sporije zapošljavaju kao na primjer pravo, ekonomija i prosvjeta. Žene se teže uključuju u tržište rada i otežana im je mogućnost da se zaposle van mjesta stanovanja zbog obiteljskih obaveza koje još uvijek više padaju na njihova leđa.

Dakle, rezime je da su upravo žene te koje kad jednom dođu na tržište rada one duže ostaju nezapošljive.

U nastavku je predsjednica pročitala:

„Zašto slavimo Međunarodni dan žena? Širom svijeta Međunarodni dan žena označava proslavu ekonomskih, socijalnih, kulturnih i političkih postignuća žena. Međunarodni dan žena je priča o običnim ženama koje su obilježile povijest. Dok god žene ne budu jednako zastupljene u predstavničkim tijelima vlasti, profesionalnom i ekonomskom životu, neće imati jednaka prava i jednako pravo glasa.

Bili su to počeci i vrijeme kada je ljude trebalo podsjećati da 8. mart nije samo socijalistički već internacionalni dan koji označava kontinuitet borbe žena za jednakost. Borbe da izađu iz sjene, da prestanu biti one druge i u privatnoj i u javnoj sferi. Danas, kad je postalo društveno prihvatljivo obilježavati ovaj dan, treba podsjetiti da je ovo dan borbe za neostvarena prava; dan kada dižemo glas jer je ženama dosta kršenja i nepoštivanja ženskih prava! 8. marta žene imaju pravo izaći iz kuće, s radnog mjesta, izaći na ulice, zauzeti javne prostore, bilo da bi slavile ili protestirale, jer dok god nismo jednako zastupljene i vidljive u svim sferama društva, nismo ni ravnopravne!“

Rudančić-Lugarić čita sljedeće objavljene članke koje je odabrala vezano za pozitivnu diskriminaciju i općenito diskriminaciju žena na tržištu rada:

„Sudjelovanje žena na tržištu rada u stalnom je porastu. Dio je to jednog od stalnih trendova u razvijenijim društvima, ali i tranzicijskim. Feminizacijom radne snage dolazi i do promjena u obitelji jer se ljestvica s jednim zaposlenim diže na onu s oba partnera u radnom odnosu. Unatoč značajnim pozitivnim pomacima, položaj žene na tržištu rada i dalje je lošiji od položaja muškaraca, i to, kako u razvijenim tako i u tranzicijskim zemljama. Diskriminacija žena na tržištu rada počinje pri zapošljavanju. Tome svjedoči i znanstveno istraživanje koje je u listopadu 2007. godine proveo Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i znanstvenicima s Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta u kojem je utvrđeno da se 48% žena susrelo s oglasima za zapošljavanje u kojima se spolna pripadnost navodi kao jedan od uvjeta za dobivanje posla, a 36% njih naišlo je na oglase u kojima nije bilo navedeno da se za radno mjesto mogu javiti osobe oba spola. Diskriminacija žena na tržištu rada dio je opće diskriminacije žena što potvrđuju i

činjenice da se položaj žene na rukovodećim pozicijama i bolje plaćenim poslovima nije značajno promijenio. Takvim se odnosom prema ženama krše odredbe Zakona o radu i Zakona o ravnopravnosti spolova.

Budući da u RH već godinama bilježimo masovnu nezaposlenost koja prelazi brojku od 360 000 nezaposlenih, većina otpada na žene. Najčešće u tu brojku ubrajamo žene s najnižom naobrazbom, ali i žene koje ulaze u stariju dob. Alarmanan je podatak da je trudnoća vrlo nepovoljan čimbenik koji utječe na zapošljavanje.

Što je sa socijalnom pravednošću?

Jednakost spolova pri zapošljavanju pitanje je, kako socijalne pravednosti, tako i ekonomske nužnosti. Intervencije na tržištu rada nužne su kako bi se omogućile jednake šanse i ženama i muškarcima. Tomu valja doprinijeti aktivnijom politikom koja će omogućiti većem broju žena sudjelovanje na tržištu rada, ali i mogućnost konkurentnosti. Fleksibilniji oblici zapošljavanja mogu doprinijeti da žene uspostave ravnotežu između svijeta rada i obitelji što će zasigurno doprinijeti i demografskoj situaciji RH koja je u vrlo nepovoljnom stanju budući da se broj stanovnika iz godine u godinu smanjuje. Nužno je iskoristiti sve resurse i otvoriti prostor zapošljavanju žena koje uz pravo na jednakost u plaćama, pravo na jednako vrednovanje vještina, sposobnosti, znanja mogu doprinijeti tržištu rada.

Trudnoća

Trudnoća je ženi radosna vijest i prečica do otkaza. Iako je Zakonom o radu propisana zabrana nejednakog postupanja prema trudnicama u radnom odnosu i zabrana odbijanja zaposlenja trudne žene, poslodavci često „uzimaju vlast u svoje ruke“ i uručuje otkaz jer žena zbog stanja nije profitabilna ili postaje teret zbog prava na rodiljni dopust. Poslodavci se najčešće boje kako će se stanje žene odraziti na poslovanje firme i zbog toga posežu za sigurnijim načinom koji uključuje promjenu posloprimca.

Stakleni strop

Problem staklenog stropa ili podzastupljenosti žena na rukovodećim položajima sveprisutan je. Onemogućavanjem vertikalnog napredovanja žena ukorjenjuje se pojam spolne diskriminacije čime žena, iako obrazovana, ostaje neiskorišten potencijal. Poražavajući su podaci da u okruženjima visokoobrazovanih stručnjaka i dalje nema mjesta ženi, nego se formiraju „muški klubovi“ u kojima žena, željna napretka, mora puno više dokazivati svoju kompetentnost i uspješnost.

Kako dalje?

Potrebno je nužno mobilizirati sve institucije na rješavanju problema položaja žena na tržištu rada, ali i postizanja ravnopravnosti koja se i zakonom jamči. Nužna je primjena politike jednakih mogućnosti koja će ukloniti postojanje rodne segregacije i zaposlenost žena na slabije plaćenim radnim mjestima. Bitno je i uključivanje Pučkog pravobranitelja u značajnijoj mjeri, ne samo kao oblik rješavanja slučajeva diskriminacije, nego i preventivnim djelovanjem utjecati na sprječavanje takvih pojava ubuduće.

Također, pročitala je članak pod naslovom Ima li mjesta za mlade žene u svijetu rada?:

„Dok Vlada pod krinkom fleksibilizacije zapošljavanja želi 'progurati' nesigurne oblike rada te smanjiti radnička prava izmjenama Zakona o radu, položaj mladih u svijetu rada nikada nije bio gori. Činjenica da je više od 50 posto mladih koji su završili neki oblik školovanja nezaposleno, govori da se cijela jedna generacija može nazvati izgubljenom. U posebno teškom položaju jesu mlade žene zbog dvostruke diskriminacije – temeljene na rodu i dobi.

Prema istraživanju koje je proveo Institut za razvoj tržišta rada za Mrežu mladih Hrvatske o diskriminaciji mladih na tržištu rada Neudoban položaj 7 posto ispitanika/ica doživjelo je neki od diskriminatornih pitanja tijekom razgovora za posao - njih 64 posto pitano je o namjeri formiranja obitelji i djece; diskriminaciju na osnovi spola doživjelo je 27 posto ispitanika, a petina ispitanika/ca smatra da posao nije dobila zbog fizičkog izgleda. Sveukupno je 61 posto žena barem jednom doživjelo diskriminatorna pitanja tijekom razgovora za posao.

„Položaj mladih žena u tržišnoj utakmici je prepoznat kao rizik dvostruke diskriminacije – s obzirom na spol, ali i dob. S takvim preprekama temeljenim na dobnoj

diskriminaciji – ili su mlade, ili uvjetno rečeno stare – susreću se žene i u Europskoj uniji, ali u mnogo većim razmjerima mlade žene u Republici Hrvatskoj. Podatak od 50 posto nezaposlenih mladih ljudi dovoljno je alarmantan", komentirala je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić.

Upravo zbog nemogućnosti pronalaska posla, mlade žene se sve više danas okreću stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa. Prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, cilj ove mjere je nezaposlenim osobama bez radnog iskustva u zanimanju za koje su završili školovanje, osigurati ulazak na tržište rada kroz stručno osposobljavanje za rad, neovisno o tome je li stručni ispit ili radno iskustvo, zakonom ili drugim propisom utvrđeno kao uvjet za obavljanje poslova radnog mjesta određenog zanimanja.

Kako se doznaje iz Ministarstva rada i mirovinskog sustava, mjerom stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa u 2013. godini ukupno su obuhvaćene 19.322 nezaposlene osobe.

Ovakvu krizu u svijetu rada nisu očekivali niti mladi. Kako priznaje **Lucija**, proživljavajući prve godine u svijetu rada osjeća se kao da joj je 'ukradena budućnost'.

"Sada već mjesecima radim za 1.600 kuna, ništa svoje nemam, nikavu uštedevinu ni nadu da ću se u dosljedno vrijeme osamostaliti. Morala sam se iz Zagreba preseliti u svoj rodni grad u roditeljsku kuću jer od naknade koju primam ne mogu si priuštiti živjeti bilo gdje drugdje. Najgore od svega je to što se svi skupa ponašaju kao da bih im trebala bit' zahvalna šta su mi dali priliku da ovo radim. Nakon stručnog osposobljavanja ne očekujem ništa, strah me je i razmišljati o tome što će bit nakon toga. Sav moj višegodišnji trud i sve što su moji roditelji uložili u moje obrazovanje je na kraju bilo uzaludno", priznala je Lucija.

Socijalno neosjetljiva mjera

Kako je ova mjera socijalno neosjetljiva slažu se i Nikola Buković iz *Mreže Mladih Hrvatske* i Marta Jaguš iz *Za rad spremne*.

"Prije svega treba reći da je mjera uvjetovana potražnjom na lokalnom tržištu rada. Konkretno, ako poslodavci ne mogu odgovoriti na zahtjeve postavljene u Zakonu o poticanju zapošljavanja kojim je regulirano stručno osposobljavanje, nema niti mogućnosti za njegovim raspisivanjem. Jasno je da su takvi poslodavci natprosječno koncentrirani u područjima s najvećom nezaposlenošću jer je upravo tamo i bilo najviše otpuštanja. Posljedično, logično je pretpostaviti kako je mjera najmanje dostupna upravo tamo gdje je najpotrebnija – u područjima/županijama s najvišom nezaposlenošću mladih. u sobi kad govorimo o javnoj upravi", naglasio je Buković.

S njegovim zaključkom se slaže i pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić. "Mjera zapošljavanja radi stručnog osposobljavanja sama po sebi ne bi bila loša ukoliko bi nakon iste postojala ili uslijedila mogućnost zapošljavanja u konkretnom zanimanju. S obzirom na to da kod nas to (najčešće) nije slučaj, realna je pretpostavka da se određeni broj mladih osoba od strane poslodavaca doista zapošljava radi iskorištavanja jeftine radne snage", istaknula je. Iako je prema prvim evaluacijama bilo objavljeno kako se 2/3 korisnika/ica ove mjere osposobljava u državnim i javnim tvrtkama, u koje nemaju mogućnost zapošljavanja, Ministarstvo rada ističe kako se omjer donekle popravio jer je ova mjera prvotno i bila zamišljena za privatni sektor.

Omjer se popravio na 55 posto javno i 45 posto privatni, no mora se znati da privatni sektor može koristiti tu mjeru samo za osobe koje su završile prvi stupanj fakulteta, stručni studij ili višu školu, odnosno fakultet, akademiju, magisterij i iznimno obrtnici za obrtnička zanimanja u vezenim obrtima za koje je potrebno polaganje majstorskog ispita.

Uglavnom kako inicijativa koja se bavi diskriminacijom mladih žena u svijetu rada se predlaže rodno osjetljive mjere:

„Smatramo kako bi se u završne razrede osnovnih škola i gimnazija trebalo uvesti obveznu profesionalnu orijentaciju, a na završne godine studija uvesti stručno osposobljavanje u području za koji se osoba obrazuje, kako bi prilikom izlaska na tržište rada već imala iskustvo.“

Također, predlažemo stipendiranje školovanja za deficitarna zanimanja. Isto tako, edukaciju poslodavaca i mladih o pravima radnika/ica te predlažemo prekvalifikaciju ili

dodatno obrazovanje za žene koje su dugotrajno nezaposlene, što može biti u vidu rada na komunikacijskim sposobnostima i izradu CV-a, kao i dugotrajnije oblike dodatnih edukacija".

Pročitala je i tekst pod naslovom Posebne mjere otklanjanja diskriminacije:

„Usklađivanje s europskim zakonodavstvom donosi novine u domaće antidiskriminacijsko zakonodavstvo. Europska komisija zahtjeva restriktivnije definiranje iznimaka od zabrane diskriminacije propisanih člankom 9. [Zakona o suzbijanju diskriminacije](#). U nastavku govorimo o pozitivnim akcijama odnosno posebnim mjerama.

Diskriminacija je stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe po zabranjenim osnovama, kao i osobe povezane s njom rodbinskim ili drugim vezama. Zabranjene osnove uključuju: rasu ili etničku pripadnost ili boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovno stanje, članstvo u sindikatu, obrazovanje, društveni položaj, bračni ili obiteljski status, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko naslijeđe, rodni identitet, izražavanje ili spolnu orijentaciju ([članak 1. Zakona o suzbijanju diskriminacije](#), u nastavku ZSD).

Iznimno, razlikovanje osoba po navedenim osnovama dopušteno je ako se tim razlikovanjem otklanja postojeća neravnopravnost ili doprinosi poboljšanju položaja etničkih, vjerskih, jezičnih ili drugih manjina ili drugih skupina građana ili osoba diskriminiranih po osnovama iz [članka 1. ZSD-a](#). Diskriminacijom se ne smatraju pozitivne akcije odnosno posebne mjere postupanja temeljene na odredbama zakona, podzakonskog akta, programa, mjera ili odluka čiji je cilj poboljšanje položaja osoba diskriminiranih po inače zabranjenim osnovama ([članak 9. stavak 2. točka 2. ZSD](#)). Pozitivne akcije ili posebne mjere u prošlosti su označavane terminom pozitivna diskriminacija. Termin se više ne koristi zbog neprimjerenosti. Naime, diskriminacija podrazumijeva razlikovanje koje je zakonom zabranjeno i rekli bismo, društveno neprihvatljivo. Stoga, diskriminacija kao neprihvatljiv oblik ponašanja, ne može biti pozitivna. Poznato je da su u političkoj participaciji u Hrvatskoj, pripadnice ženskog spola u nepovoljnijem položaju od muškaraca. Kako bi se postigla stvarna jednakost, [Zakon o ravnopravnosti spolova](#) (u nastavku ZRS) propisuje posebne mjere poticanja ravnopravnog sudjelovanja žena i muškaraca u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti. Posebne mjere moraju provoditi državna tijela i tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i druge pravne osobe s javnim ovlastima ako je zastupljenost jednog spola u tijelima političkog i javnog odlučivanja niža od 40%. ([članak 12. stavak 3. ZRS-a](#)). Nadalje, posebne mjere moraju biti razrađene u planove djelovanja za promicanje i uspostavljanje ravnopravnosti spolova koji se donose svake četiri godine na osnovi analize položaja žena i muškaraca, razloga za uvođenje posebnih mjera, ciljeva koje treba postići, načina provedbe i metoda nadziranja provedbe ([članak 11. stavak 1. ZRS-a](#)). Posebne mjere su iznimke od načela diskriminacije te ne smiju jamčiti bezuvjetnu i vremenski neograničenu prednost diskriminirane skupine u odnosu na većinsko stanovništvo jer tada predstavljaju izravnu diskriminaciju. Kriteriji moraju biti legitimni, situacijski, transparentni i podložni reviziji. Stoga ne čudi prigovor Europske Komisije Vladi u kojem je istaknuto da su iznimke od načela zabrane diskriminacije, propisane [člankom 9. ZSD-a](#), preširoko postavljene. S namjerom usklađivanja ZSD-a s Direktivama Komisije, Vlada je u srpnju 2012. Saboru uputila prijedlog [Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju diskriminacije s Konačnim prijedlogom zakona](#). Prijedlog zakona u cijelosti mijenja [članak 9. ZSD-a](#). Umjesto pozitivnih akcija uvodi se termin posebnih mjera, stavlja se veći naglasak na privremenu narav posebnih mjera i njihovu svrhu, koja je ostvarivanje stvarne (materijalne), a ne formalne jednakosti. Time je određivanje sadržaja pojma posebnih mjera usklađeno sa sudskom praksom Suda pravde Europske unije koji ove mjere, kao iznimke od načela zabrane diskriminacije, tumači restriktivno.“

Nakon što su članice komentirale pročitane članke, predsjednica Selak pročitala je prilog o Rosi Luksemburg, koja je rođena 1870 godine u Poljskoj i bila je jedna od najvećih revolucionarki dvadesetog stoljeća:

„Nemoguće je bilo predvidjeti kako će djevojčica rođena kao peto dijete u siromašnoj poljsko-židovskoj obitelji postati figura koja i danas inspirira feministkinje, komunistkinje, revolucionarke i ljevičarske, ali i njihove muške kolege širom svijeta. Ono što je kod Rose

Luxemburg doista revolucionarno je ne samo to što je bila politički ravnopravna s muškarcima, već što je argumentirano pobijala njihove političke teorije u vrijeme kad je ženama diljem Europe bilo nezamislivo muškarcu prigovoriti oko mnogo banalnijih stvari od političkog poretka. Rosin blizak suradnik, opisao ju je kao „ženu superiornog uma koji ga plaši“. Upravo zbog njezine superiornosti niz „superiornih“ muškaraca je se toliko bojao da je cijenu njihova straha nerijetko plaćala vlastitom slobodom. Više puta je mučena i zatvarana kako bi joj uskratili kontakt s vanjskim svijetom. Uhićena je 15. siječnja u Berlinu gdje je nakon nasilnog ispitivanja pogubljena. Tijelo najveće revolucionarke 20. stoljeća bačeno je u kanal rijeke Spree nakon što joj je tupim predmetom smrskana lubanja. Ubio ju je njezin vlastiti učenik, predsjednik socijaldemokratske vlade, Ebert.

Doživjeti revoluciju, boriti se - to je bila njezina najveća sreća. Snaga volje, nesebičnost i privrženost, angažirala je cijelo njezino biće i sve što je imala za ponuditi socijalizmu. Žrtvovala se s razlogom, ne samo u svojoj smrti, već u svakodnevnom radu i borbi. Bila je oštri mač i živi plamen revolucije."

Znači dok netko ne bude istupio na neki način da javnost osvijesti svojim činom, neće se promijeniti ništa. Onda kad kažu da jedan čovjek ili jedna žena ne mogu promijeniti nešto, to nije istina. Jer znamo kroz povijest da su baš pojedinke mijenjale svijest, zakone itd.

Završeno u 17,20 sati.

Zapisničar:
Predrag Hajtić

PREDSJEDNICA POVJERENSTVA
Alessandra Selak